SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

2-son (5-jild)

2025

ISSN: 2181-1342 (Online)
Сайт: https://scienceproblems.uz
DOI: 10.47390/SPR1342V5I2Y2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 2 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor, Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor, Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent, Oʻzbekiston davlat jahon tillari universiteti.

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori, Oʻzbekiston Milliy Universiteti;

Xolikulov Axmadjon Boymahammatovich – tarix fanlari doktori, Oʻzbekiston Milliy Universiteti;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent, Oʻzbekiston Milliy Universiteti.

Saidov Sarvar Atabullo oʻgʻli – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar boʻlimi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent moliya instituti;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Azizov Sherzod Oʻktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Oʻzbekiston Respublikasi Bojxona instituti;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Fargʻona politexnika instituti

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), dotsent, Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b, Toshkent moliya instituti;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Yaxshilikov Joʻraboy – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Gʻaybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori, "Tashkent International University of Education" xalqaro universiteti;

Hoshimxonov Moʻmin – falsafa fanlari doktori, dotsent, Jizzax pedagogika instituti;

Oʻroqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent, Andijon davlat tibbiyot instituti, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasi mudiri;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), dotsent, Buxoro davlat universiteti.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor, Oʻzbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Koʻchimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor, Oʻzbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Mirsanov Gʻaybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Samarqand davlat universiteti;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi, Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, Oʻzbekiston Respublikasida xizmat koʻrsatgan yurist, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b., Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor, Oʻzbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor, Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Asadov Shavkat Gʻaybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD), Oʻzbekiston Respublikasi Sudyalar oliy kengashi huzuridagi Sudyalar oliy maktabi;

Joʻrayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Normatov Bekzod Akrom oʻgʻli — yuridik fanlar boʻyicha falsafa doktori, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi, Toshkent davlat yuridik universiteti;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti huzuridagi pedagogik kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq markazi;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Qarshi davlat universiteti;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent, Oʻzbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori, Iqtisodiyot va pedagogika universiteti;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti;

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), Samarqanddavlatuniversiteti.

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport boʻyicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasi mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Oʻzbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD), Samarkand viloyat IIB Tibbiyot boʻlimi psixologik xizmat boshligʻi.

22.00.00- SOTSIOLOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, Oʻzbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Poʻlatovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, Oʻzbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, Oʻzbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Boʻtayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, Oʻzbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Roʻyxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari boʻyicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar roʻyxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat roʻyxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyogʻoch koʻchasi, 70/10-uy. Elektron manzil: scienceproblems.uz@gmail.com

Bogʻlanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

IJTIMOIY-GUMANITAR FANLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI
5-jild, 2-son (Fevral, 2025). - 630 bet.

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

Matkarimova Sadoqat Maqsudovna
SHARQSHUNOS A.L.KUNNING XIVA XONLIGI ARXIV HUJJATLARINI SAQLASH VA TADQIQ QILISHDAGI XIZMATLARI 13-19

Matyakubov Xamdam Xamidjanovich
MARKAZIY OSIYO SIVILIZATSIYALARI VA OROLBO'YI HUDUDIDAGI MADANIYATLAR O'RTASIDAGI O'ZARO TA'SIR VA HAMKORLIK 20-24

Raximov Bektosh, Pirmamatov Ramziddin
TURKISTONDA JADIDLARNING TA'LIM-TARBIYA TIZIMINI ISLOH QILISH BORASIDAGI HARAKATLARI TARIXIDAN 25-29

Хуррамова Саодат Хабибовна
ИЗУЧЕНИЕ ИСТОРИИ ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ РУССКИМИ УЧЕНЫМИ В СЕРЕДИНЕ XIX ВЕКА 30-37

To'ychiyeva Dilnoza Ikrom qizi
ZOMIN TUMANINING XX ASRNING 80-YILLARIDAGI IJTIMOIY, IQTISODIY VA MADANIY HAYOTI 38-44

Elboyeva Shaxnoza
AYOLLARNING SIYOSIY FAOLLIGINI OSHIRISHDA AMALGA OSHIRILAYOTGAN CHORA-TADBIRLAR VA BU BORADA O'ZBEKISTON TAJRIBASI 45-50

Kanimkulov Olimjon, Xikmatova O'g'iloy
TUZNING QADIMDAN HOZIRGI KUNGACHA BO'LGAN TARIXI HAQIDA 51-54

Tojiev Alisher Sultannazirovich
MUSTAQILLIK YILLARIDA XORAZM VILOYATIDA TURIZM SOHASI UCHUN KADRLAR TAYYORLASH MASALASI 55-60

Bekbayev Bekjon
XX ASRNING BIRINCHI YARMIDA TOSHKENTDAGI QOZOQLAR TARIXIDAN 61-67

Salayev Umrbek Kadambayevich
JANUBIY OQCHADARYO HUDUDIDA KECHGAN ETNIK JARAYONLAR TARIXI SAHIFASIGA DOIR BA'ZI CHIZGILAR 68-71

Ro'ziyeva Mashxura Abdimuminovna
LO'LILAR IJTIMOIY HAYOTINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI 72-78

Turdiyeva Mohinur Ilhomjon qizi
ICHKI SAVDO QO'QON XONLIGI IQTISODIY TARAQQIYOTINING MUHIM OMILLARIDAN BIRI (1701-1876) 79-84

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

Kazakov Olim Sabirovich
XIZMATLAR SOHASIDA BOSHQARUVNING YETAKCHILIK KONSEPSIYALARIDAN FOYDALANISH 85-89

Исламутдинова Дина Файзрахмановна
РАЗВИТИЕ ЭКСПОРТА В АГРОПРОМЫШЛЕННОМ КОМПЛЕКСЕ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН 90-98

Alikulov Mehmonali Salahiddin o‘g‘li
QISHLOQ XO‘JALIGIGA INVESTITSIYALARNI KENG JALB QILISHDA QISHLOQ XO‘JALIGIGA YO‘NALTIRILGANLIK INDEKSINING AHAMIYATI 99-106

Omonov Akrom, Ruziyev Baxtiyor
O‘ZBEKISTON TIJORAT BANKLARI AKTIVLARIDAN SAMARALI FOYDALANISH YO‘LLARI 107-113

Tangirov Abduxolik, Nurmanov Sherzod
CHO‘L-YAYLOVLARI EKOLOGIK HOLATI VA ULARNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO‘LARI 114-121

Aliyarov Olim Abdug‘aparovich
MULKIY SOLIQQA TORTISHDA XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASI 122-132

Komilov Bakhtiyorjon
UNLOCKING THE POTENTIAL OF E-COMMERCE LOGISTICS IN CENTRAL ASIA 133-144

Djumanov Saitmurod Alibekovich
MAHSULOT TANNARXIGA KIRITILADIGAN XARAJATLAR HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH 145-150

Yariyev Sherzod Shukurjanovich
DAVLAT SEKTORIDA AUDITNI RAQAMLASHTIRISH MASALALARI 151-155

Matkarimov Feruz Bekturdiyevich
MINTAQADA TO‘QIMACHILIK SANOATINING SAMARADORLIGINI OSHIRISH 156-160

Xaydarova Durdona, To‘xtayeva Moxinur
DAVLAT BUDJET DAROMADLARI TUSHUMI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI 161-166

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

Yusubov Jaloliddin Kadamovich
ABU NASR FOROBIYNING MA’NAVIY-AXLOQIY IDEALLARI VA ULARNING ZAMONAVIY IJTIMOIY-GUMANITAR FANLAR RIVOJIDAGI AHAMIYATI 167-175

Nosirxo‘jayeva Gulnora Abduqahhorovna
FOROBIY ASARLARIDA ADOLAT VA MA’NAVIY YUKSALISH MUAMMOLARI 176-179

Xoliqov Yunus Ortiqovich
BAG‘RIKENGLIK VA MILLATLARARO MADANIYAT — JAMIYAT TARAQQIYOTINING ASOSI 180-184

Berdaliyeva Sevara
ANALYSIS OF VIEWS ON THE ORDERING OF SOCIAL LIFE IN THE WORK OF YUSUF KHOS KHAJIB “KUTADGU BILIG” 185-191

Parpiyev Muhammadjon Tolibovich
SHARQ RENNESANSI KELIB CHIQISHINING IJTIMOIY-FALSAFIY OMILLARI 192-197

Yarashova Mohlaroyim Shuxrat qizi
IBN ARABIY “VAHDATUL VUJUD” TA’LIMOTINING FALSAFIY ASOSLARI VA AHAMIYATI 198-202

Ulug‘murodov Elyor Saydulloevich
ISLOM GNOSEOLOGIYASIDA RATSIONALIZM MUAMMOSI 203-206

Rasulov Azizxon Mukhamadqodirovich
AXBOROT MAKONIDAGI TRANSFORMATSIYALASHUVNING
DIALEKTIK MAZMUNI 207-213

Xasanov Boburjon Xakimovich
EKSTREMISTIK FAOLIYATNING KELIB CHIQISH TARIXI VA TUSHUNCHALARI 214-219

Shokirov Mubin Rustamovich
MILLIY O‘ZLIKKA SADOQAT – UMRBOQIY QADRIYAT 220-225

Ismoilov Maxammadixon
HOZIRGI ZAMON EKOLOGIK MANZARASIDA DESTRUKTIV VA KONSTRUKTIV
MUNOSABATLAR DIALEKTIKASI 226-230

Shokirov Murod Rustamovich
YANGI O‘ZBEKISTONDA QADRIYATLARNING QAYTA TIKLANISHI 231-234

Hamroyev Saidjon Sanoyevich
YANGI O‘ZBEKISTON STRATEGIYASIDA IJTIMOIY ADOLATNING BARQAROR
TARAQQIYOTNI TA’MINLASH ASOSI SIFATIDAGI O‘RNI 235-239

Sharopov O‘lmasbek Shuhrat o‘g‘li
ZAMONAVIY OILADA BOLA TARBIYASINING ASOSIY OMILLARI
(TARBIYA JARAYONIDA OTA-ONANING ROLI) 240-243

Ulug‘ov Jasur Nasirdinovich
INSON KAMOLOTI: ISLOMIY QADRIYATLAR VA ULARNING
IJTIMOIY HAYOTGA TA’SIRI 244-249

Qodiraliyev Abror Tojimurot o‘g‘li
BOSHQARUVCHILIK FAOLIYATI SHARQ MUTAFAKKIRLARI
QARASHLARI MISOLIDA 250-253

Ibragimov Kudrat
XALQARO MUNOSABATLAR TIZIMIDA MARKAZIY OSIYONING YANGI MUSTAQIL
DAVLATLARI 254-260

Oripov Axmadjon Muxammadjonovich
VATANPARVARLIK TUSHUNCHASI SHAKLLARINING IJTIMOIY-FALSAFIY
TALQINI 261-267

Ibragimova Zulayxo Karimbayevna
RAHBAR AXLOQIY-ESTETIK KAMOLOTINING SHAKLLANISH JARAYONLARI
VA ASOSIY KOMPONENTLARI 268-274

Abdullayev A’zam Abdiyevich
YOSHLARDA IJTIMOIY-IQTISODIY FAOLLIGI DIALEKTIKASI VA UNING AYRIM
XUSUSIYATLARI 275-281

Ochilov Azimjon Tuxtamishovich
IJTIMOIY QADRIYATLARNING DEFORMATSIYASI VA KORRUPSIYANING
TARQALISHI 282-285

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

Raxmanova Sarvinoz Alisherovna
SABR VA CHIDAMGA OID FRAZEOLOGIK BIRLIKLARNING SEMANTIK TAHLILI (INGLIZ VA O'ZBEK TILLARI MISOLIDA) 286-289

Kaxarova Iroda Sidikovna
MODAL SO'ZLARDA SHARTLILIK VA TIPOLOGIK OMIL: SEMANTIK TURLANISH 290-296

Babadjanova Nazokat Davronbekovna
"YUSUF VA ZULAYHO" DOSTONINING XALQ VARIANTLARI TAHLILI 297-302

Sayidova Shakhrizoda Nasrulloyevna
RELIGIOUS VIEWS OF THE CHARACTER OF AMIR TEMUR IN MUHAMMAD ALI'S WORK "ULUG' SALTANAT" 303-308

Hatamova Kamola Toshmurod qizi
TIJORAT HUJJATLARI TILIDA TERMINOLOGIK LEKSIKA 309-316

Ibodullayeva Dinora Bahramjanovna
TERMINOLOGIYANING O'ZBEK VA XORIJIY TILSHUNOSLAR TOMONIDAN O'RGANILISHI 317-321

Otajonova Dildor Baxtiyarovna
SUD JARAYONIDA OLIB BORILADIGAN NUTQ FAOLIYATI MAHSULOTLARINING SUD-TIBBIY VA LINGVISTIK EKSPERTIZA TEKSHIRUVI 322-326

Khasanov Mahmud Abdurakhmanovich
PHONOLOGICAL AND MORPHOLOGICAL INTERACTIONS AMONG THE LANGUAGES 327-331

Xoshimova Oydina Shuxrat qizi
OLAMNING LISONIY MANZARASIDA NOMINATSIYANING O'RNI VA RANGLAR IFODASI 332-338

Babayeva Iroda
THE CHARACTERISTICS OF NEWSPAPER HEADLINES IN TERMS OF THEIR STRUCTURE AND MEANING 339-342

Fozilov Odil Yuldashevich
USE OF LOGICAL AND FIGURATIVE PERIPHRASES IN MODERN UZBEK LANGUAGE.......... 343-346

Raxmonova Dildora Mirzakarimovna
JADID DRAMALARIDA ISLOM MADANIYATI VA MILLAT TANAZZULI MASALALARI TALQINI (ABDULLA QODIRIYNING "BAXTSIZ KUYOV" DRAMASI MISOLIDA) 347-351

Mamataliyeva Navbahor Xujamberdiyevna
TEZ AYTISHLARNING SINTAKTIK TUZILISH JIHATDAN TAHLILI 352-357

Xamidova Sayyora Nurmatovna
KATEGORIYA SIFATIDA SHAKLLANGAN MODALLIK TURLARINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI 358-363

Mengboyev Azizbek Alijon o'g'li
INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDAGI MILLIY BAYRAM NOMLARINING CHOG'ISHTIRMA TADQIQI 364-368

Hayitova Shohida Erkin qizi
INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDAGI OTA KONSEPTINING CHOG'ISHTIRMA TAHLILI 369-373

Xolboyeva Iroda Shuxrat qizi
SOMATIK KOMPONENTLI PROVERBIAL FRAZEOLOGIZMLARDA EKVIVALENTLIK MASALASI 374-378

Saparniyazov Omirbek Nukusbayevich
MARK TVEN VA MUQIMIY ASARLARINI QIYOSIY O‘RGANISH: ADABIY UMUMIYLIK VA USLUBIY O‘ZIGA XOSLIGI 379-385

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

Мухитдинова Фирюза
КЛЮЧЕВЫЕ ПРИОРИТЕТЫ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ ПОЛИТИКИ НОВОГО УЗБЕКИСТАНА 386-393

Uzakova Go‘zal Sharipovna
HUDUDLARNI ZONALASHTIRISHNING HUQUQIY MASALALARI 394-403

Tulaganova Gulchexra, Nurilloyev Shavkat
INSON QADRINI YUKSALTIRISH VA ERKIN FUQAROLIK JAMIYATINI YANADA RIVOJLANTIRISH 404-414

Yakubova Iroda Bahramovna
MUALLIFLIK SHARTNOMASINING MAZMUNI, TUZILISHI VA UNING ASOSIY SHARTLARI 415-419

Obidov Tolibjon Avezxanovich
JINOIY SUD ISHLARINI YURITISH SOHASIDAGI O‘ZARO HAMKORLIK MASALALARI 420-425

Tuxtashev Sherzod Azimovich
JINOYAT ISHINI TO‘XTATIB TURISHNING JABRLANUVCHI VA AYBLANUVCHI UCHUN HUQUQIY OQIBATLARI 426-430

Maxamatov Maxmud Maxamataminovich
INSON HUQUQLARINI XALQARO ORGANLARDA HIMOYA QILISH MASALALARI 431-436

Rahmatov Elyor Jumaboyevich
BOJXONA MA’MURIYATCHILIGINI ISLOH QILISHDA BOJXONA ORGANLARINING DAVLAT IQTISODIY VA HUQUQIY XAVFSIZLIGINI TA’MINLASHDA ISHTIROKI 437-441

Jumaniyozova Dilfuza Kamolovna
IJTIMOIY XAVF GURUHIGA KIRUVCHI YOSHLAR MUAMMOLARI YECHIMI: XORIJ TAJRIBASI 442-447

Shermatov Nuriddin
RAQAMLI ERADA SUN’IY INTELLEKT (AI) VA ADDITIV (3D PRINTING) TEXNOLOGIYALARI INTELLEKTUAL MULK HUQUQINING OBYEKTI SIFATIDA 448-455

Juraeva Asal
EXECUTION OF INTERNATIONAL COMMERCIAL ARBITRAL AWARDS 456-461

Собиров Саидбек Махмудович
ДОКТРИНАЛЬНО-ПРАВОВЫЕ И ПРИКЛАДНЫЕ ВОПРОСЫ СУДЕБНОГО ПРИМЕНЕНИЯ И ТОЛКОВАНИЯ ОТДЕЛЬНЫХ НОРМ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА О НЕПЛАТЕЖЕСПОСОБНОСТИ 462-467

Nurbayev Muzaffar Erkinovich
DAVLAT MOLIYAVIY NAZORATI INSTITUTINING NAZARIY-HUQUQIY DOKTRINASINI TAKOMILLASHTIRISH 468-478

Qudratillayev Jaxongir Zokirjon o'g'li
INTERNETDAN FOYDALANISH HUQUQINING KONSTITUTSIYAVIY HUQUQIY ASOSLARI: INTERNET TUSHUNCHASI 479-485

Xabibullayev Azizillo Lutfullo o'g'li
SUN'IY INTELLEKT VA INTELLEKTUAL MULK HUQUQI O'RTASIDAGI MUNOSABATLAR VA HUQUQIY MUAMMOLAR 486-491

To'xtayev O'ktamjon Zarifjon o'g'li
MURAKKAB ASHYOLARNING O'ZIGA XOS BELGILARI, ULARNING HUQUQIY VA FALSAFIY MOHIYATI 492-500

Yusupov O'ktamboy
KORRUPSIYAVIY BITIM HAQIQIY EMASLIGINING FUQAROLIK-HUQUQIY OQIBATLARI 501-509

Murodxonov Muhammadnur
XALQARO HUQUQNING TADRIJIY RIVOJLANISHIDA FUNDAMENTAL ASARLARNING O'RNI 510-518

Ёкубов Шухратжон, Эргашева Муниса
МОДЕРНИЗАЦИЯ СИСТЕМЫ МЕДИЦИНСКОГО ПРАВА В УЗБЕКИСТАНЕ: БАЛАНС МЕЖДУ МЕЖДУНАРОДНЫМИ СТАНДАРТАМИ И НАЦИОНАЛЬНЫМИ ОСОБЕННОСТЯМИ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ 519-523

Qudratillayev Xazratali Zokirjon o'g'li
JINOIY FAOLIYATDAN OLINGAN DAROMADLARNI LEGALLASHTIRISHNI TERGOV QILISH SOHASIDA XORIJIY DAVLATLAR VAKOLATLI ORGANLARI BILAN HAMKORLIK MASALALARI 524-530

Umarov Abbosjon Asliddin o'g'li
SUG'URTA INSTITUTINING NAZARIY-HUQUQIY TAVSIFI 531-536

Хайдарова Хилола Анваровна
ПРАВО НА ИНКЛЮЗИВНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ КАК СУБЪЕКТИВНОЕ ПРАВО ЛИЦ С ИНВАЛИДНОСТЬЮ 537-542

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

Ibraximov Sanjar Urunbayevich
AKMEOLOGIK YONDASHUV ASOSIDA SPORTCHILARNING INDIVIDUAL XUSUSIYATLARI BILAN ZIDDIYATLI VAZIYATLARDAGI XULQ-ATVOR STRATEGIYALARI O'RTASIDAGI O'ZARO BOG'LIQLIGI 543-547

Karimov Akramjon Zaynobidinovich
RAQAMLI TRANSFORMATSIYALAR SHAROITIDA YOSHLARNING AXBOROT XAVFSIZLIGI MADANIYATI VA MEDIAIMMUNITETINI TA'LIM JARAYONLARI ORQALI SHAKLLANTIRISH MASALALARI 548-554

Abdullayev Yashnarjon Mahkamovich
7-9 YOSHLI O'QUVCHILARNING HARAKAT SIFATLARINI HARAKATLI O'YINLAR VOSITALARI ORQALI RIVOJLANTIRISH 555-561

Karimov Qayum Mamashayevich
KOMPYUTERLI MATEMATIKA TIZIMLARINI O'QITISHDA TARMOQ TEXNOLOGIYASIDAN FOYDALANISH 562-569

Xojimirzayeva Shaxnoza Shokir qizi
MAKTABGACHA TA’LIM TASHKILOTI INNOVATSION FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISH JARAYONI 570-576

Qodirov Azamat Muxriddinovich
IXTISOSLASHTIRILGAN MAKTABLAR YUQORI SINF O‘QUVCHILARINING INGLIZ TILI KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISHDA MATN O‘QISH MALAKASI VA KOMMUNIKATIV YO‘NALGAN O‘QISH MASHQLARINING AHAMIYATI XUSUSIDA 577-582

Тлеумуратова Абадан Бекбановна
ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К РАЗВИТИЮ МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ СТУДЕНТОВ 583-585

Turdimuratov Dilmurad Yuldashevich
TALABALAR TA’LIMINING SAMARADORLIGINI OSHIRISH VA JISMONIY SIFATLARINI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR 586-592

Mamaziyayev Oblaberdi
OLIY TA’LIMNING NEMIS TILI DARSLARIDA GRAMMATIK TARJIMA METODIDAN FOYDALANISH AFZALLIKLARI 593-598

Isoqov Murod Madaminjonovich
YOSHLAR JAMOAT TASHKILOTLARIDA IJTIMOIY KAPITALNI SHAKLLANTIRISHNING ILG‘OR XORIJIY MODELLARI 599-605

Nasriddinova Hulkar Komiljonovna
BOSHLANG‘ICH SINFLARDA MATEMATIKANI O‘QITISHNING HOZIRGI HOLATI 606-610

Allayeva Hafiza Rustam qizi
BOSHLANG‘ICH SINFDA O‘QITISHNING ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH USULLARI 611-614

Raxmonberdiyeva Oygul Rayimjonovna
AKADEMIK QALAMTASVIR MASHG‘ULOTLARIDA TALABALARGA INSON PORTRETINI ISHLASH METODIKASI 615-621

Xo‘jaqulov Ro‘zibek Ilhomjon o‘g‘li
BO‘LAJAK TASVIRIY SAN’AT O‘QITUVCHILARIDA KASBIY KOMPETENSIYANI RIVOJLANTIRISHDA RANGTASVIR FANINING AHAMIYATI 622-625

Elova Sitora Axmatkulovna
QISQA MASOFALARGA YUGURUVCHILARNI TEXNIK TAYYORGARLIGINI SHAKLLANISH DARAJASI 626-629

SCIENCE PROBLEMS.UZ

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari
Actual Problems of Humanities and Social Sciences
Volume 5 | Issue 2 | 2025
ISSN Online: 2181-1342

Received: 25 January 2025
Accepted: 1 February 2025
Published: 10 Feburary 2025

Article / Original Paper

ISSUES OF MUTUAL COOPERATION IN THE FIELD OF CRIMINAL PROCEEDINGS

Obidov Talibjon Avezkhanovich
Chairman of Shaykhantahur District Criminal Court
Doctor of Philosophy in Legal Sciences

Abstract. This article substantiates the priority tasks of state policy in combating crime in the legal system of our country, the trends in the development of modern crime, the need to create effective mechanisms of international cooperation in the field of criminal procedure. The increasing importance of international cooperation in the investigation, consideration and resolution of criminal cases, as well as the comparative analysis of the experience of Russia, are discussed. In addition, proposals and recommendations are put forward on the issue of the application of the norms of international treaties in the implementation of international cooperation in the field of criminal procedure, the regulation of the interaction of judicial and investigative bodies with the relevant competent authorities of foreign states in criminal proceedings.

Keywords: criminal procedure, international cooperation, international treaty, court, investigative bodies, foreign countries, money laundering, objects, documents, citizen, criminal liability, inquiry, courts, prosecutor, investigator, investigative bodies.

JINOIY SUD ISHLARINI YURITISH SOHASIDAGI O‘ZARO HAMKORLIK MASALALARI

Obidov Tolibjon Avezxanovich,
Jinoyat ishlari bo‘yicha Shayxontohur tuman sudi raisi
Yuridik fanlar bo‘yicha falsafa doktori

Annotatsiya. Ushbu maqolada mamlakatimiz huquq tizimida jinoyatchilikka qarshi kurash bo‘yicha davlat siyosatining ustuvor vazifalari, zamonaviy jinoyatchilikning rivojlanish tendensiyalari, jinoyat protsessi sohasida xalqaro hamkorlikning samarali mexanizmlarini yaratish zarurligi asoslab berilgan. Jinoyat ishlarini tergov qilish, ko‘rib chiqish va hal etishda xalqaro hamkorlikning ortib borayotgan ahamiyati xususida, shuningdek, Rossiya tajribasi qiyosiy tahlil qilingan. Bundan tashqari, Jinoyat protsessi sohasida xalqaro hamkorlikni amalga oshirishda xalqaro shartnomasi normalari qo‘llanilishi to‘g‘risidagi qoida, sud va tergov organlarining xorijiy davlatlarning tegishli vakolatli organlari bilan jinoiy protsessdagi o‘zaro munosabatlarini tartibga solishni yanada kengaytirish masalalari yuzasidan taklif va tavsiyalar ilgari surilgan.

Kalit so‘zlar: jinoyat protsessi, xalqaro hamkorlik, xalqaro shartnoma, sud, tergov organlari, xorijiy davlatlar, daromadlarni legallashtirish, ashyolar, hujjatlar, fuqaro, jinoiy javobgarlik, so‘rov, sudlar, prokuror, tergovchi, surishtiruv organlari.

DOI: https://doi.org/10.47390/SPR1342V5I2Y2025N67

Jinoiy sud ishlarini yuritish sohasidagi o‘zaro hamkorlik, xalqaro huquqiy tizimning muhim qismi bo‘lib, jinoyatchilikka qarshi kurashishda global miqyosda adolatni ta’minlashga qaratilgan. Bugungi kunda, milliy va xalqaro sud tizimlari o‘rtasidagi hamkorlikning kuchayishi, har bir davlatning qonun ustuvorligini ta’minlashga, jinoiy ishlarni samarali ravishda hal qilishga va xalqaro jinoyatchilikka qarshi kurashishga yordam beradi. O‘zbekiston

Respublikasining qonunchiligi va amaliyoti ham, shu jumladan, xalqaro huquq normalari, sud tizimlarining oʻzaro hamkorliklarini mustahkamlashga qaratilgan.

Xalqaro hamkorlikning asosiy maqsadi – jinoyatchilikka qarshi kurashish, jinoyatlarni tergov qilish, dalillarni toʻplash va adolatli sudlovni taʼminlashdir. Bunday hamkorlik, sudyalar, prokurorlar va boshqa huquqni muhofaza qiluvchi organlar oʻrtasidagi axborot almashinuvi va koordinatsiyaga yordam beradi. Shu bilan birga, oʻzaro hamkorlik jinoyatlarni tez va samarali aniqlash, sud qarorlarining toʻgʻri chiqishini taʼminlash uchun zarur shart-sharoitlar yaratadi.

Mamlakatimiz huquq tizimida jinoyatchilikka qarshi kurash boʻyicha davlat siyosatining aks etishi zamonaviy davlatning himoya funksiyasini samarali amalga oshirishning muhim shartlaridan biridir. Umuman jinoyatchilikka qarshi kurashda, xususan, jinoyat ishlarini tergov qilish, koʻrib chiqish va hal etishda xalqaro hamkorlikning ortib borayotgan ahamiyati muhim hisoblanadi. Oʻzbekistonning xalqaro maydonda faol ishtirok etishi, xalqaro huquqning toʻliq subyekti sifatida tan olinishi va mamlakatning jinoyatchilikka qarshi kurashish boʻyicha xalqaro tashkilotlarga aʼzo boʻlishi sud organlari, prokurorlar va tergovchilarning xorijiy davlatlardagi tegishli muassasalar bilan hamkorlik qilishini talab qiladi. Hozirgi kunda jinoyatchilikning xavfli va ogʻir turlari koʻpaymoqda, ularning koʻplari transchegaraviy va transmilliy xususiyatga ega.

Xalqaro jinoyat huquqida ikki xil jinoyat turi mavjud: xalqaro va transchegaraviy. Xalqaro jinoyatlar – bu xalqaro huquq tomonidan belgilangan jinoiy harakatlar boʻlib, ularga genotsid, tinchlikka qarshi jinoyatlar, xalqaro gumanitar huquqning buzilishi bilan bogʻliq ogʻir jinoyatlar kiradi. Transchegaraviy jinoyatlar esa umumjinoiy jinoyatlar boʻlib, ular bir necha davlatlarning chegarasini kesib oʻtadi.

Hozirda jinoyatchilikka qarshi kurashda xalqaro hamkorlikning bir qator yoʻnalishlari mavjud boʻlib, ular jinoyatlarning oldini olish, ularga qarshi kurashish va huquqbuzarlar bilan muomala qilishda ikki tomonlama, mintaqaviy va universal darajada amalga oshirilmoqda. Bunday hamkorlik oʻzaro huquqiy yordamni taʼminlaydigan shartnomalar asosida amalga oshirilishi mumkin.

Oʻzbekiston bir qator xalqaro shartnomalar va konvensiyalarning ishtirokchisi hisoblanadi. Jumladan, “Terrorizmga qarshi kurash toʻgʻrisida”gi BMT konvensiyasi, “Jinoyatchilik va narkotik moddalar boʻyicha BMT konvensiyasi”, “Korrupsiyaga qarshi BMT konvensiyasi” kabi hujjatlar xalqaro hamkorlikning mustahkam asosini tashkil etadi.

Shuningdek, Oʻzbekiston MDH doirasida huquqiy yordam koʻrsatish boʻyicha Minsk va Kishinyov konvensiyalarini ratifikatsiya qilgan. Ushbu hujjatlar jinoyatchilarni ekstraditsiya qilish va jinoiy ishlar boʻyicha maʼlumot almashish tartibini belgilaydi. Masalan, MDH davlatlari rahbarlari tomonidan 1993-yil 22-yanvarda Minskda imzolangan «Fuqarolik, oilaviy va jinoyat ishlari boʻyicha huquqiy yordam koʻrsatish va huquqiy munosabatlar» konvensiyasi yoki Oʻzbekiston va Turkiya oʻrtasida 1994-yil 23-iyunda imzolangan «Fuqarolik, iqtisodiy va jinoyat ishlari boʻyicha huquqiy yordam» shartnomasi bunday hamkorlikning misollaridir. Shuningdek, 2004-yil 27-aprelda Kishinyovda MDH davlatlari tomonidan «Fuqarolik, oilaviy va jinoyat ishlari boʻyicha huquqiy yordam» konvensiyasi qabul qilindi. 2005-yil 28-avgustda esa Rossiyaning Qozon shahrida Oʻzbekiston MDH mamlakatlari bilan terrorizm va zoʻravonlikka

qarshi kurashish bo‘yicha hamkorlik dasturining a’zosi sifatida tan olindi. Bu dastur MDH davlatlari rahbarlari Kengashining qarori bilan tasdiqlangan.[1]

Xalqaro hamkorlikning protsessual tartibi va shakllari. O‘zbekiston Respublikasida jinoyat-protsessual huquq normalari jinoiy sud ishlarini samarali yuritish uchun zarur bo‘lgan huquqiy asosni yaratadi. O‘zbekiston Respublikasi Jinoyat-protsessual kodeksi (JPK) xalqaro hamkorlikni tartibga soluvchi maxsus bo‘limlarni o‘z ichiga oladi. JPKning o‘n to‘rtinchi bo‘limi Jinoiy sud ishlarini yuritish sohasidagi xalqaro hamkorlik masalalarini atroflicha yoritib beradi. Milliy qonunchilik xalqaro hamkorlikni quyidagi shakllarda amalga oshirishni nazarda tutadi:

Ekstraditsiya – jinoyatchilarni boshqa davlatlarga topshirish tartibi.

Huquqiy yordam – dalillarni to‘plash, guvohlarni so‘roq qilish va boshqa tergov harakatlari.

Sud hukmlarini tan olish va ijro etish – chet el sudlari tomonidan chiqarilgan qarorlarning O‘zbekistonda ijro etilishini ta’minlash.[2]

Agar O‘zbekiston Respublikasining Jinoyat-protsessual kodeksida ko‘zda tutilgan protsessual harakatlar xorijiy davlat hududida amalga oshirilishi kerak bo‘lsa, sud, prokuror, tergovchi yoki surishtiruv organi ushbu harakatlarni amalga oshirish uchun O‘zbekistonning xalqaro shartnomalariga yoki o‘zarolik prinsipi asosida xorijiy davlatning vakolatli organiga so‘rov yuboradi. O‘zarolik prinsipi doirasida, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi, Ichki ishlar vazirligi, Davlat xavfsizlik xizmati yoki Bosh prokuraturasi ayrim protsessual harakatlarni bajarishda xorijiy davlatning vakolatli organiga huquqiy yordam ko‘rsatish majburiyatini yozma ravishda tasdiqlaydi.

O‘zbekiston Respublikasi ishtirokidagi xalqaro shartnomalar va kelishuvlar asosida quyidagi xalqaro huquqiy yordam shakllarini ajratib ko‘rsatish mumkin:

- xorijiy davlat hududida protsessual harakatlarni amalga oshirish bo‘yicha so‘rov yuborish;
- O‘zbekiston Respublikasi hududida protsessual harakatlarni amalga oshirish bo‘yicha kelib tushgan so‘rovni ijro etish;
- O‘zbekiston Respublikasi hududidan tashqarida yashovchi guvohlar, jabrlanuvchilar, ekspertlar, fuqaroviy da’vogarlik va javobgarlik tomonlari hamda ularning vakillarini chaqirish;
- jinoyat ishi materiallarini xorijiy davlatning vakolatli organlariga yuborish;
- O‘zbekiston Respublikasi hududida jinoiy javobgarlikka tortish to‘g‘risidagi so‘rovni bajarish va boshqa shu kabi yordam turlari.[3]

Jinoyat ishlarini tergov qilish, ko‘rib chiqish va hal etishda xalqaro hamkorlik xususidagi Rossiya tajribasi. 2002-yilda Rossiya Federatsiyasining yangi Jinoyat-protsessual kodeksi kuchga kirdi, u Rossiya jinoyat-protsessual qonunchiligi tarixida birinchi marta jinoyat protsessi sohasidagi xalqaro hamkorlikni belgilovchi mustaqil qismni o‘z ichiga oldi. (Rossiya Federatsiyasi Jinoyat-protsessual kodeksining 5-qismi) [2;9-b]. Ushbu qismning normalari jinoyat protsessi sohasidagi xalqaro hamkorlikning turli sohalarini ichki tartibga solishga qaratilgan qoidalarni o‘z ichiga oladi: huquqiy yordam so‘rovlari doirasidagi o‘zaro munosabatlar javobgarlikka tortish yoki hukmni ijro etish uchun shaxsni topshirish shaxslarni

---

[1] Jinoyat-protsessual huquq: Darslik / Yuridik fanlar doktori, professor M. A. Rajabova tahriri ostida (To‘ldirilgan va qayta ishlangan uchinchi nashri). – T.: O‘zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi, 2019. – 668-bet.
[2] G.Z.To‘laganova, D.B.Bazarova, S.S.Uralov. “Jinoyat-protsessual huquqi”. O‘quv qo‘llanma. – Toshkent: TDYU nashriyoti, 2021 y. – 325 bet.
[3] Jinoyat-protsessual huquqi. Maxsus qism. Darslik.// Mualliflar jamoasi. – Toshkent: TDYU nashriyoti, 2018. – 418 bet.

jazoni oʻtash uchun topshirish masalalari yoritib oʻtilgan. Oʻzbekiston Respublikasi JPKda ham oʻn toʻrtinchi boʻlim boʻlib, jinoiy sud ishlarini yuritish sohasidagi xalqaro hamkorlik masalalari belgilangan. Unga koʻra, sudlar, prokurorlar, tergovchilar va surishtiruv organlarining xorijiy davlatlar vakolatli organlari bilan oʻzaro hamkorligining tartibi toʻgʻrisidagi asosiy qoidalar, protsessual harakatlarni xorijiy davlat hududida bajarish toʻgʻrisida soʻrov yuborish, xorijiy davlat hududida olingan dalillarning yuridik kuchi, protsessual harakatlarni bajarish toʻgʻrisidagi soʻrovni Oʻzbekiston Respublikasi hududida ijro etish, jinoyat ishi materiallarini xorijiy davlatning vakolatli organiga yuborish jinoiy javobgarlikka tortish toʻgʻrisidagi soʻrovni Oʻzbekiston Respublikasi hududida ijro etish masalalari berilgan.

Xorijiy davlat vakolatli organining xorijiy davlat hududida jinoyat sodir etgan va Oʻzbekiston Respublikasiga qaytib kelgan Oʻzbekiston Respublikasining fuqarosini jinoiy javobgarlikka tortish toʻgʻrisidagi soʻrovi Oʻzbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi tomonidan koʻrib chiqiladi. Bunday hollarda jinoyat ishini yuritish ushbu kodeksda belgilangan tartibda olib boriladi. Jinoyat ishi boʻyicha uzil-kesil qaror qabul qilgan organ qarorning koʻchirma nusxasini Oʻzbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasiga yuboradi. Oʻzbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi qabul qilingan qaror haqida xorijiy davlatning soʻrovni yuborgan vakolatli organini yozma ravishda xabardor qiladi. Mazkur organning iltimosiga koʻra jinoyat ishi boʻyicha uzil-kesil qarorning koʻchirma nusxasi ham yuborilishi mumkin. Shu paytgacha sudlar, prokurorlar, tergovchilar va tergov organlarining jinoyat ishlarini tergov qilish va hal qilishda xalqaro hamkorlik boʻyicha faoliyati, Jinoyat-protsessual kodeksining umumiy xususiyatidan kelib chiqqan holda, asosan xalqaro huquq normalari bilan tartibga solingan, Jinoyat-protsessual kodeksida “Sudlar, prokurorlar, tergovchilar va surishtiruv organlarining xorijiy davlatlarning sud va tergov organlari bilan munosabatlari tartibi. davlatlar, shuningdek, ularning buyruqlarini bajarish tartibi Oʻzbekiston Respublikasi qonunlari va tegishli davlatlar bilan tuzgan xalqaro shartnomalari bilan belgilanadi. Oʻzbekiston Respublikasi Jinoyat-protsessual kodeksining normalarning mavjudligi hozirgi rivojlanish bosqichida jinoyat-protsessual faoliyat xalqaro hamkorlikni amalga oshirish uchun ichki huquqiy mexanizmga juda muhtoj ekanligini koʻrsatadi. U xalqaro huquqning umume’tirof etilgan tamoyillari va normalariga, shuningdek, Rossiya Federatsiyasining xalqaro shartnomalariga mos keladigan hamkorlik turlarini (yoʻnalishlarini) va amalga oshirish tartibini aniq belgilashi kerak. Jinoyat-protsessual kodeksining 1-moddasi jinoiy ish yuritishni tartibga soluvchi qonun hujjatlarining ajralmas qismidir. Jinoyat-protsessual kodeksining ushbu qismini tahlil qilish ushbu muammolar toʻliq hal etilmagan degan xulosaga kelishimizga imkon beradi: Jinoyat-protsessual kodeksining normalari qoidalari har doim ham izchil emas tegishli ichki tartib-qoidalar bilan, xalqaro shartnomalari talablariga toʻliq mos kelmasa, bir qator masalalarni tartibga solishda boʻshliq mavjud. Statistik ma’lumotlarga e’tibor qaratadigan boʻlsak, har bir soatda taxminan, dunyoda 200 mingta jinoyat sodir etiladi. Oʻtgan yili davomida esa 450 mln. jinoyat sodir etilganligi roʻyxatga olingan. Demakki, katta hajmdagi vazifalarni amalga oshiruvchi sudlarda ayblov hukmlarini qonuniy, asosli, adolatli qabul qilish eng murakkab vazifalardan biri sanaladi.

Jinoyat-protsessual kodeksi hamkorlik tamoyillarini belgilaydi, lekin ularning turlarini aniq belgilab qoʻymaydi va jinoyat protsessida xalqaro hamkorlikni ta’minlash uchun milliy protsessual normalarning toʻliq yagona tizimini yaratmaydi.Jinoyat protsessi sohasidagi xalqaro hamkorlikni huquqiy tartibga solishda ushbu kamchiliklarni bartaraf etishning

mumkin boʻlgan usullarini tahlil qilish va nazariy ishlab chiqish zarurati mavjud. Xalqaro hamkorlik muammolariga qiziqish ortishi bilan bevosita bogʻliq boʻlib, u boshqa davlatlarning tegishli organlari va xalqaro tashkilotlar bilan bevosita aloqalarni amalga oshiradi, ular bilan hamkorlik qiladi, shartnomalar tuzadi, huquqiy yordam koʻrsatish va jinoyatchilikka qarshi kurashish masalalari boʻyicha amalga oshiradi [3;150-b]. Bundan tashqari, shuni ta'kidlash kerakki, ijtimoiy-siyosiy, kriminogen va huquqiy vaziyatda, Jinoyat-protsessual qonunchiligining qonun kuchga kirganidan keyin qoʻllaniladigan prinsipial jihatdan yangi qoidalarini hisobga olmagan holda amalga oshirilgan. Koʻpgina olimlarmiz tomonidan jinoyat protsessi sohasidagi xalqaro hamkorlik tushunchasini aniqlash, mohiyati va maqsadini ochib berish; dastlabki tergov bosqichida jinoyat protsessi sohasida xalqaro hamkorlikning huquqiy asoslari va huquqni qoʻllash amaliyotini tahlil qilish masalalari dolzarb boʻlib hisoblanadi. Shunday qilib, zamonaviy jinoyatchilikning rivojlanish tendensiyalari jinoyat protsessi sohasida xalqaro hamkorlikning samarali mexanizmlarini yaratish zarurligini oldindan belgilab beradi. jinoyat protsessi sohasida xalqaro hamkorlik konsepsiyasi, uni amalga oshirish tamoyillari, jinoyat protsessi sohasidagi xalqaro hamkorlikning maqsadlari va asosiy yoʻnalishlari belgilab berilgan. Oʻzbekiston Respublikasida jinoyat protsessi sohasidagi xalqaro hamkorlikni tartibga soluvchi huquqiy normalar qabul qilingan. Lekin ularni har birini tahlil qilishimiz maqsadga muvofiq. Jinoyat protsessi sohasida xalqaro hamkorlik tushunchasining tarifini shakllantirishimiz zarur.

Yevropa mamlakatlarida jinoyat protsessi sohasidagi xalqaro hamkorlikni tartibga soluvchi huquqiy normalarni oʻrganib ijobiy jihatlarini implementatsiya qilishmiz darkor. Oʻzbekiston Respublikasi qonunchiligi va jinoyat protsessi sohasida xalqaro hamkorlikni amalga oshirishni tartibga soluvchi xalqaro-huquqiy normalarni takomillashtirish boʻyicha ilmiy asoslangan va huquqni qoʻllash amaliyoti tomonidan qoʻllab-quvvatlanishi zarur. Shuningdek, jinoiy-protsessual, jinoiy va konstitutsiyaviy qonunchiligi normalari, shuningdek, xalqaro huquqning umume'tirof etilgan prinsiplari va normalari va Oʻzbekiston Respublikasining ning xalqaro shartnomalari boʻyicha huquqiy tartibga solish va xalqaro hamkorlik tartibini belgilaydi. jinoiy ish yuritish sohasi; dastlabki tergov bosqichida jinoyat protsessi sohasida xalqaro hamkorlikni amalga oshirish jarayonida yuzaga keladigan huquqni qoʻllash amaliyotining muammoli masalalari ham bor. Jinoyat protsessi sohasidagi xalqaro hamkorlikni dastlabki tergov bosqichida tartibga soluvchi huquqiy me'yorlar tahliliga asoslangan holda, qonunchiligining qoidalarini hisobga olgan holda Konstitutsiya va Jinoyat-protsessual kodeksi jinoyat protsessi sohasidagi xalqaro hamkorlikning mohiyatini, uning mualliflik ta'rifini, shuningdek, "Jinoyat ishlari boʻyicha huquqiy yordam" tushunchasining ta'rifini hisobga olgan holda xalqaro hamkorlik tamoyillarini shakllantirgan. Jinoyat-protsessual kodeksining qoʻllash tajribasini oʻrganish asosida oʻrganilayotgan huquqiy munosabatlarni normativ tartibga solishda boʻshliqlar va nizolar ham bor. Jinoyat-protsessual kodeksi va boshqa ichki huquqiy hujjatlar qoidalarini hisobga olgan holda Oʻzbekistonning xalqaro shartnomalari normalarini amalga oshirish yoʻllari belgilanganligi ham muhimdir.

Bugungi kunga kelib jinoiy sud ishlarini yuritish sohasidagi oʻzaro hamkorlik masalalari nafaqat Oʻzbekistonda, balki global miqyosda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Oʻzbekiston Respublikasi tomonidan jinoyatchilikka qarshi kurashda xalqaro hamkorlikni yoʻlga qoʻyish va uni takomillashtirish yuzasidan juda koʻplab ishlar amalga oshirilmoqda. Jumladan, xorijiy davlatlar bilan jinoyatchilikka qarshi kurashda hamkorlik qilish toʻgʻrisida ikki tomonlama

shartnoma va bitimlar imzolanmoqda. "Jinoyatchilikka qarshi kurashda hamkorlik qilish to'g'risida" O'zbekiston Respublikasi Hukumati bilan Kipr Respublikasi Hukumati o'rtasida 27.02.2015-yilda tuzilgan bitim, shuningdek xuddi shu mazmundagi O'zbekiston Respublikasi Hukumati bilan Moldova Respublikasi Hukumati o'rtasida 15.05.2001-yildagi bitim hamda "Xalqaro terrorizmga qarshi kurash sohasida hamkorlik to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Hukumati bilan Turkiya Respublikasi Hukumati o'rtasidagi 01.09.2004-yildagi bitimlar shular jumlasidan hisoblanadi.

Xulosa qilib aytganda, O'zbekistonning xalqaro hamkorlikdagi asosiy maqsadi — jinoyatchilikka qarshi kurashishda samarali va o'zaro manfaatli hamkorlikni yo'lga qo'yishdir. Xalqaro sudlar va milliy sud tizimlari o'rtasidagi yaqin hamkorlik, ma'lumot almashinuvi, dalillarni to'plash, tergov harakatlarini amalga oshirish va jinoiy ishlarga oid boshqa protsessual harakatlarni amalga oshirishda o'zaro ishonch va hurmatni mustahkamlashni ta'minlaydi. Shu nuqtai nazardan, O'zbekistonning xalqaro sud ishi yurituvi sohasidagi hamkorligini yanada kuchaytirish zarur. Bunda, xalqaro huquq normalarini milliy qonunchilikka to'g'ri tatbiq etish, xalqaro huquqiy yordam va o'zaro huquqiy hamkorlikni samarali yo'lga qo'yish, hamda jinoyat ishlari bo'yicha tegishli organlar o'rtasida hamkorlikni yanada kuchaytirish kuchaytirish eng dolzarb masalalar hisoblanadi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Jinoyat-protsessual huquq: Darslik / Yuridik fanlar doktori, professor M.A.Rajabova tahriri ostida (To'ldirilgan va qayta ishlangan uchinchi nashri). – T.: O'zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi, 2019. – 732 b.
2. Jinoyat-protsessual huquqi. Maxsus qism. Darslik.// Mualliflar jamoasi. – Toshkent: TDYU nashriyoti, 2018. – 418 bet.
3. G.Z.To'laganova, D.B.Bazarova, S.S.Uralov. "Jinoyat-protsessual huquqi". O'quv qo'llanma. – Toshkent: TDYU nashriyoti, 2021 y. – 325 bet.
4. Александрова О.И. Уголовно-процессуальные и криминалистические особенности возбуждения и расследования уголовных дел с участием иностранных граждан. Дис. канд. юрид. наук - М., 2001
5. Волеводз А.Г. Правовое регулирование новых направлений международного сотрудничества в сфере уголовного процесса: Автореферат дис. . д-ра юрид. наук. - М., 2002 - С. 9.
6. Горленко С.В. Вопросы экстрадиции в деятельности российской прокуратуры // Роль российской прокуратуры в защите прав и свобод человека и гражданина. Роль компетентных органов прокуратуры в вопросах экстрадиции и оказания правовой помощи по уголовным делам: Материалы 2-го международного семинара под эгидой Совета Европы. М., 2004.-С. 150.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 2 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat roʻyxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyogʻoch koʻchasi, 70/10-uy. Elektron manzil: scienceproblems.uz@gmail.com

Bogʻlanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).